

TÁLIM PROCESSIN NÁTIYJELI SHÓLKEMLESTIRIWDE MULTIMEDIA TEXNOLOGIYALARINIŇ ÁHMIYETI

Berdibaeva Dilbar Maqsetovna

IIM Qaraqalpaq akademiya lıcey Informatika pání muǵallımı
<https://doi.org/10.5281/zenodo.10405514>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 10-December 2023 yil
Ma'qullandi: 15- December 2023 yil
Nashr qilindi: 19- December 2023 yil

KEY WORDS

*Informatika, innovaciya,
multimedia, audio, tekst.*

ABSTRACT

Bul maqalada tálim processinde multimedia texnologiyalarınan paydalanıw zárúrlıǵı hám áhimiyeti haqqında sóz etiledi.

Házirgi dáwirde júz berip atırǵan innovciyalıq processlerde tálim sisteması aldındaǵı mashqalalardı sheshiw ushın jańa informaciyanı ózlestiriw hám ózlestirgen bilimlerin ózleri tárepinen bahalawǵa ılayıq, zárúr qararlar qabıl etiwshi, ǵárezsiz hám erkin pikirleytuǵın shaxslar kerek. Sol sebepli de, tálim mekemeleriniń oqıw -tárbiyalıq processinde zamanagóy oqıtıw usılları - interaktiv usıllar, innovciyalıq texnologiyalardıń ornı hám áhmiyeti kútá úlken bolıp tabıladı. Sonıń ishinde Multimedia quralları tiykarında oqıwshılardıǵa tálim beriw hám kadrlardı qayta tayarlawdı jolǵa qoyıw házirgi kúnniń aktual máselelerinen biri esaplanadı.

Multimedia túsiniǵı 90-jıllar basında ómirimizge kirip keldi. Onıń ózi ne degen soraw tuwıladı? Multimedia - bul informatikanıń programmalıq hám texnikalıq quralları tiykarında audio, video, tekst, grafika hám animatsiya (ob'yektleriniń keńislikgi háreketi) effektleri tiykarında oqıw materialların oqıwshılardıǵa jetkiziwdiń sáwlelengen jaǵdaydaǵı kórinisi bolıp tabıladı.

Búgingi kúnde multimedia texnologiyaları — tálim processin informaciyalastırıwdıń perspektivalı baǵdarlarınan biri bolıp tabıladı. Tálim processine multimedia texnologiyaların engiziw oqıwshılardı intellektuallıq rawajlandırıw hám de jámiyetimizdi sociallıq-ekonomikalıq jaqtan rawajlandırıwdıń zárúrli shárti bolıp tabıladı. Sonlıqtanda búgingi kúnde hár bir oqıtıwshi tınımsız óz ústinde islewi, keń dóretiwshilik pikirge iye bolıwı, jańa pedagogikalıq hám multimedia texnologiyaların nátiyjeli qollay alatuǵın shaxs retinde óz kásiplik-qánigeligi ushın zárúr pazıyletler iyesi bolıwı dáwir talabı bolıp tabıladı.

Tálim processinde multimedia texnologiyalarınan paydalanıw bir qansha qolaylıqlar jaratadı. Bunday sabaqlar keleshekte oqıwshılardıń ilimiy-dóretiwshilik islerdi shólkemlestiriwde hám izertlew jumısların aparıwda, eń tiykarǵısı, tálim alıwǵa, pánge hám ózi tańlaǵan kásibine bolǵan qızıǵıwshılıqların asıradı.

Multimedia programmaları arqalı oqıw materialınıń mazmunlı komponentlerin keń kólemde sistemaǵa keltiriwge kómeklesedi, tálim alıwshılardıǵa tálimniń tolıq yamasa

qisqartirilgan variantlarning erkin tanilash ham o'qituvchi imkoniyatini beradi.

Multimedial texnologiya (multi - kop, media - ortaliq) bir vaqtning o'zida ma'lumot usulidagi bir nashr usullaridan foydalanishga imkoniyat beradi: tekst, grafika, animatsiya, video ham dars.

Multimedia qurallari tashkilotda o'qituvchilarni o'qituvchi tomondagi o'zgarishlarga iye:

- 1) berilgan materiallarni yanada, ham aniqroq o'zlashtirish imkoniyati bor;
- 2) ta'lim oluvchi yangi usullarini menen yanadan baylanish qiliw qiziqishliliği jame de artadi ;
- 3) ta'lim alish vaqtini qisqartirish natijesinde, vaqtli tejew imkoniyatiga erisiledi;
- 4) olingan bilim o'qituvchi yadinda uzaq muddet saqlanip, kerek bolganda ameliyatda qollanish imkoniyatiga erisiledi.

Son jillar davomida ko'plagan multimedial programmalik o'nimlar yaratildi ham yaratilip atir: ensiklopediyalar, uyretuvchi programmlar, kompyuter prezentatsiyalari ham basqalar.

Kompyuter prezentatsiyalari (Kompyuter yordamida tayarlangan prezentatsiyalar) Lektsiya, doklad yamasa basqa shug'ullarda adetde ko'rgazbeli ko'rsatuv qurali retinde plakatlari, qollanba, laboratoriya tajiriybelerinen foydalaniladi. Bul maqsette diaproskoplar, kodoskoplar, grafik suvretlerdi ekranda ko'rsatuvchi slaydlardan foydalaniladi. Kompyuter ham multimedial proektorni payda boluvchi bayanatshini soylewin davis, video ham animatsiya menen birge sapali sholkemlestiruvchi barliq zarurli tareplerni o'zinde sawlelendirgen ko'rgazbeli materiallarni prezentatsiya retinde tayarlash ham ko'rsatuvge imkoniyat berdi.

Soni atop o'qituvchi kerek, insan ma'lumotini ko'p bolegin ko'riw (~80%) ham esituv (~15%) agzalari arqali qabil etedi. Multimedial texnologiyalar bul zarurli seziw agzalarini bir vaqitta islewine yordam beredi. Dinamiklik vizual izbe-izlik (slayd-shou, animatsiya, video) ni davisli tarzde ko'rsatuv arqali insannarni itibarin ko'bere tartamiz. Sonnan kelip shig'ip, multimedial texnologiyalar informatsiyani maksimal natijeli tarzde usulga imkoniyat beredi.

Demek solay eken, biz pedagoglar o'qituvchi processini natijeli sholkemlestiruvchi multimedial texnologiyalarga ko'bere juginip, onin imkoniyatlaridan maqsatli foydalana alsaq o'qituvchilarga bilim beruvchi ana gurlim alga ilgerlewge erise alamiz dep oylayman.

Paydalanilgan adbiyatlar:

1. Abdulkodirov.A. «Informatika va Hisoblash texnikasi asoslari». Toshkent: «O'qituvchi», 2018 yil.
2. B.Boltaev, M.Maxkamov, A.Azamatov «Informatika va Hisoblash texnikasi asoslari». Toshkent: «O'qituvchi», 2019 yil.
3. Saidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar (nazariya va amaliyot). Toshkent: Moliya nashriyoti, 2003 yil.
4. <https://multimediya.uz/multimediya>.
5. www.ziyonet -Internetda ta'lim partali.
6. www.gov.uz – Internetdagi O'zbekiston hukumat partali.